

Modellenkeuze inrichting openbare ruimte Wilhelminaplein

Kenmerk 329254 dp

Aan de gemeenteraad.

1. Inleiding

In juni 2006 heeft uw raad de uitvoering van het project Nieuw Zaailand goedgekeurd. Eén van de onderdelen van het project Nieuw Zaailand is de inrichting van de openbare ruimte. Voor het maken van een inrichtingsplan heeft de gemeente Bureau HOSPER uit Haarlem opdracht gegeven om een inrichtingsplan voor de openbare ruimte van het plan Nieuw Zaailand te maken.

In de raadsvergadering van 26 november 2007 bij de behandeling van het raadsvoorstel "Besluitvorming ontwerpvragestukken Nieuw Zaailand" heeft u een besluit genomen over 2 aspecten die te maken hebben met de invulling van openbare ruimte op het Wilhelminaplein. Het eerste besluit is geweest dat de uitblaasvoorziening voor de parkeergarage een gebouwde voorziening wordt in de zuidwesthoek van het plein. Het tweede besluit is geweest om in het ontwerp van de parkeergarage maatregelen te treffen die het mogelijk maken om bomen te kunnen planten op het dek van de parkeergarage.

Het ontwikkelen en beoordelen van de modellen is in nauw overleg met belanghebbenden gedaan. De belanghebbenden die wij raadpleegden zijn:

- De projectpartners en betrokken architecten.
- De klankbordgroep Inrichtingsplan
- Vertegenwoordigers van markt en kermis
- Koninklijke Horeca Nederland
- Evenementenorganisatoren
- Rijksdienst voor het cultureel Erfgoed
- Het publiek van Leeuwarden (aia een publieksenquête)

Middels dit voorstel vragen wij u een besluit te nemen over de hoofdlijnen van de inrichting van het Wilhelminaplein die aangehouden moeten worden bij het maken van een gedetailleerd inrichtingsplan. Hiervoor zijn 3 verschillende modellen ontwikkeld: model Lijnen, Tapijt en Podium. Deze drie modellen hebben wij getoetst op het Programma van Eisen, en beoordeeld op basis van verschillende aspecten die voor een keuze op hoofdlijnen relevant zijn. Deze analyse mondt uit in een beschrijving van de sterke en zwakke punten per model. Deze beschrijving en analyse is verwoord in het "Adviesrapport Inrichtingsplan Wilhelminaplein, d.d. 2 augustus 2010". Dit rapport is bij de stukken bijgevoegd.

Wij stellen aan u voor om het Model Tapijt als basis voor de verdere uitwerking te kiezen, met inachtneming van een aantal nader uit te werken punten. Het inrichtingsplan dat vervolgens zal worden gemaakt zal t.z.t. ter vaststelling aan de raad worden voorgelegd.

2. Doelstelling en alternatieven

De ambitie is om met het plein een kroon op het project te zetten. Het plein moet de bindende factor zijn in de stad, de huiskamer van Leeuwarden vormen en een ontmoetingspunt zijn. Als bewoner en gast moet een verblijf op het plein prettig zijn ... men moet langere tijd door willen brengen op het plein en hier weer terug willen komen. Het houden van grote evenementen past hierbij. Op het plein, dat het grootste van Friesland is, moeten ruimschoots grote evenementen plaats moeten kunnen vinden en ook de markt en kermis moeten weer een plek op het plein krijgen.

De eisen waaraan de inrichting van de openbare ruimte moet voldoen, is in een Programma van Eisen (hierna: PvE) vastgesteld. Daarin zijn ook de eisen meegenomen die de gemeenteraad expliciet heeft vastgesteld bij de raadsbehandeling over het totale project. In dit PvE zijn een aantal eisen opgenomen die niet 100% met elkaar verenigbaar zijn. Simpel gezegd: er is te weinig ruimte om op het plein alle eisen en wensen in te kunnen passen. Er zullen dus keuzes gemaakt moeten worden, en/of compromissen gesloten moeten worden. Het betreffen hier keuzes over de hoofdlijnen en basisuitgangspunten voor het ontwerp van het plein.

Om met beelden inzichtelijk te kunnen maken wat het maken van keuzes betekent voor het pleinontwerp heeft bureau Hosper drie modellen ontwikkeld waarin deze verschillen zichtbaar worden. Ook zijn de drie modellen qua stedenbouwkundige basisopzet onderscheidend van elkaar. De modellen hebben de volgende namen:

- model Lijnen
- model Tapijt
- model Podium

Afbeeldingen van de modellen zijn opgenomen in het Adviesrapport Inrichtingsplan Wilhelminaplein.

3. Uitwerking

In het Adviesrapport Inrichtingsplan Wilhelminaplein is een uitgebreide beschrijving en analyse van de drie modellen opgenomen, uitmondend in sterke en zwakke punten van de verschillende modellen. In onderstaande tabel zijn deze samengevat:

Sterke punten	Zwakke punten
Model Lijnen	
<ul style="list-style-type: none"> • Verbinding met de omgeving en daardoor eenheid in het gebied is eenvoudig te realiseren. • Het model voegt een nieuw plein toe aan de stad. • Door de waterbakken en de bommenrij is een heldere geleiding in het plein aangebracht. • Goed zicht op de prominente bebouwing aan het plein. • Door de doorlopende bestrating van gevel tot gevel oogt het plein groot en stedelijk. • De ruimte voor evenementen in het middengebied is qua hoogte onbeperkt. Grotere evenementen met een podium zijn inpasbaar. • Het lijnenspel in de vloer is eigentijds en speels. Dit wordt overigens door veel mensen ook als druk en overdreven ervaren. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er zit geen duidelijk begin en eind aan het plein. • Het plein wordt door mensen als kaal en strak ervaren. De verblijfskwaliteit wordt hierdoor als minder goed ervaren. • Het bestratingpatroon wordt als erg druk en overdreven ervaren. • Het plein is onderhoudsgevoelig en mede daardoor minder robuust. De onderhoudskosten worden circa 30% hoger. • Voor de kermis zijn de waterbakken beperkend voor de opstelling. • Evenementen worden qua opzet langgerekt door de vorm van het plein. Hierdoor kunnen evenementen als ongezellig worden ervaren. • De waterbakken staan flexibel gebruik van het plein aan de noordzijde in de weg. • De terrassen kunnen geen semi-vast gedeelte hebben. Alle meubilair zal eenvoudig op te ruimen moeten zijn.
Model Tapijt	
<ul style="list-style-type: none"> • Het plein is visueel een afgebakend en herkenbaar gebied, en daardoor ook goed herkenbaar als plein. • Het plein is sfeervol, ook als er geen evenementen e.d. worden gehouden. • Door het type bestrating oogt het plein rustig (wat door veel mensen ook als saai wordt ervaren). • De markt heeft in principe het meeste strekkende meters op het plein. • Inpassing van terrassen is flexibel. Er kan een semi-vast en een flexibel deel worden gemaakt. • De gestrooide bomen dragen bij aan sfeer bij evenementen. Mede daardoor ontstaan ook kansen voor nieuwe type evenementen. • Het plan is robuust en duurzaam. • De kosten zijn het laagst. 	<ul style="list-style-type: none"> • De opbouw van de markt in de praktijk vraagt nadrukkelijke aandacht en goede logistieke afspraken en controle vanwege de bomen. Ook de flexibiliteit van de markt wordt door de bomen minder groot. • Door de aanwezigheid van gestrooide bomen is de inpassing van hele grote podia en tenten niet mogelijk op het plein. Als de ruimte direct voor het paleis van Justitie wordt afgesloten voor alle verkeer zou daar extra ruimte voor gecreëerd kunnen worden. Door de bomen is ook het zicht op een podium een aandachtspunt. • De bestrating wordt als saai ervaren. Tevens wordt de kleur grijs somber benoemd. • Vrije zichtlijnen op het Paleis van Justitie en het Fries Museum zijn minder.
Model Podium	
<ul style="list-style-type: none"> • Het plein is visueel een afgebakend en herkenbaar gebied, en daardoor ook goed herkenbaar als plein. Er zit een duidelijk begin en eind aan. • Door het type bestrating oogt het plein rustig. • Inpassing van terrassen is flexibel. • Voor evenementen is er op het plein geen beperking in de hoogte. • Er is een relatief grote aanéengesloten ruimte voor evenementen en dergelijke op het podium. 	<ul style="list-style-type: none"> • Het Paleis van Justitie en de zuidgevel van het plein komen visueel los te liggen van het plein en maken daarmee minder onderdeel uit van het plein. • De opbouw van de markt en evenementen is moeizamer vanwege het hoogteverschil op het plein. • Organisatoren van evenementen geven aan dat het podium door de opstaande rand te klein is voor grote evenementen. • Door het type bestrating en de waterpartijen vergt het plein meer onderhoud dan de andere modellen. Ingeschat wordt dat de extra kosten voor onderhoud circa 30% zijn. • De kosten van het model zijn hoog maar passen binnen het budget.

De verschillen in de modellen zitten met name in de belevingswaarde op de dagen dat er geen evenementen of activiteiten op het plein zijn en de mogelijkheid voor inpassing van voor evenementen met grote podia en tenten en de kermis, en het onderhoud, de robuustheid en de kosten. De verschillen tussen de modellen op het aantal meters marktkraam zijn beperkt, hoewel door de bomen in model tapijt en het hoogteverschil in model podium de praktische inpassing wel de nodige aandacht vraagt.

4. Voorstel en overwegingen

4.1 voorkeursmodel

Als gekeken wordt naar de sterke en zwakke punten van de modellen, en naar de mening van de belanghebbenden zijn wij van mening dat model Tapijt in de basis de beste invulling geeft aan de ambitie van de stad. Ook bij dit model is er nog sprake van een aantal punten die verbeterd moeten worden. Deze worden meegenomen bij de uitwerking tot een inrichtingsplan.

4.2 overwegingen

De volgende overwegingen liggen ten grondslag aan onze voorkeur:

- Verreweg de meeste dagen van het jaar worden er geen activiteiten of evenementen op het plein georganiseerd. De sfeer en beleving op het plein moet op de dagen dat er niets wordt georganiseerd daarom juist op die momenten goed zijn.
- Stedenbouwkundig gezien past dit model goed op deze plek in de stad, en er wordt echt een afgebakend plein gemaakt. De bebouwing aan het plein staat allemaal gelijkwaardig aan het plein en de aanhechting met de omgeving en de rest van het gebied komt door de basis van rode baksteen.
- Uit de enquête blijkt dat de eerste indruk van dit model voor een groot deel van de mensen zeer positief of positief. De sfeer die met dit model opgeroepen wordt spreekt veel mensen aan.
- Terrassen zijn goed inpasbaar in dit model met een semi-vast gedeelte en een flexibel gedeelte. Horecaondernemers willen het liefst zoveel mogelijk vast terras, in dit model wordt hieraan zoveel mogelijk tegemoet gekomen. Inschatting is dat het semi-vaste terras maar een beperkt aantal malen per jaar verwijderd hoeft te worden. Voor het terras aan de zuidzijde van het plein zal in overleg met de ondernemer, hulpdiensten, stedenbouwer en vertegenwoordiging van de markt nader overleg plaats moeten vinden over de exacte plek van het semi-vaste gedeelte.
- Het onderhoud en de robuustheid van dit model is met name door de toepassing van kleinere bestratingelementen het beste model. Kleine oneffenheden en beschadigingen vallen minder op, waardoor het plein ook dan nog

kwaliteit en de beoogde sfeer uitstraalt. Bij grotere verzakkingen of schade is dit relatief eenvoudig te herstellen.

- Van de drie modellen heeft dit model de laagste kosten, namelijk 2,3 miljoen euro, dat is 0,5 miljoen euro minder dan de andere twee modellen
- Met alle modellen is de inpassing van evenementen niet geheel vrij. Elk model kent zijn of haar beperkingen. Bij het Podium is dit de opstaande rand, bij Tapijt de bomen en bij Lijnen zijn dit de waterbakken.
- Bij model Tapijt zijn wellicht mogelijkheden om de ruimte voor een groot podium en/of tent te optimaliseren. Bijvoorbeeld door het incidenteel benutten van de verkeersruimte voor het Paleis van Justitie of door te onderzoeken of één of meer bomen slimmer geplaatst kunnen worden
- Hoewel de eerste keus voor grote evenementen het Wilhelminaplein is kunnen evenementen die grote podia en grote tenten nodig hebben ook op het Oldehoofsterkerkhof terecht.
- Door de sfeer die op het Wilhelminaplein ontstaat doen zich ook kansen voor voor nieuwe evenementen en komen bestaande evenementen in een meer gezellige omgeving. Bovendien bieden bomen ook bij grote evenementen beschutting tegen zon en lichte regen.
- In meters markt heeft model Tapijt op zich de meeste ruimte. De opbouw van de markt zal wel moeizaam worden, maar is wel mogelijk. Wellicht dat hierdoor nog een aantal marktmeters in de praktijk zullen vervallen. Om deze beperking zoveel mogelijk te ondervangen zal de nadere uitwerking van het inrichtingsplan samen met de vertegenwoordigers van de markt opgepakt worden.
- De inpassing van de kermis kan door de bomen niet geheel vrij op het plein plaatsvinden. Met name hoge attracties hebben minder mogelijkheden. De kleinere, lagere attracties kunnen goed onder de bomen worden ingepast. Zoals in de besluitvorming van 2006 ook al is aangegeven zien wij mogelijkheden om het gebied voor de kermis uit te breiden in de richting van de Harmonie. Op welke wijze dit invulling kan krijgen zal samen met de vertegenwoordigers van de kermis en met hulpdiensten besproken moeten worden.

5. Nadere uitwerking tot inrichtingsplan

5.1 uitgangspunten en uitwerkingspunten

In het Adviesrapport Inrichtingsplan Wilhelminaplein is voor model Tapijt ook een aantal punten genoemd die verbetering vragen, en zijn in de andere modellen sterke punten genoemd die niet in de basis van model Tapijt zijn opgenomen. Bij de uitwerking van het model Tapijt tot een inrichtingsplan stellen wij daarom voor om een aantal punten hierin mee te nemen. Tegelijkertijd is het ook belangrijk om een aantal basisuitgangspunten vast te

stellen, uitgangspunten die de kern van het model Tapijt vormen.

Voor de nadere uitwerking zijn de volgende punten van belang:

- Een informele inrichting met een groen karakter en een grote mate van herbergzaamheid door de inzet van gestrooide bomen in alle hoeken van het plein
- Een opzet van de terrassen zoals die omschreven is met een semi-vast en een flexibel gedeelte. De wijze waarop de terrassen eventueel overkapt worden zal in de nadere uitwerking aan de orde komen.
- Baksteen als basis aangevuld met materialen in overwegend lichte tinten. Het in het model aangegeven vlak zal bij de uitwerking wel een basis vormen, maar zal een andere uitwerking moeten krijgen dan nu in het voorstel is opgenomen. Opgave is om tegemoet te komen aan de volgende punten:
 - o Vanuit stedenbouwkundig oogpunt is aangegeven dat de gehele zone tussen Harmonie en Beurs een zekere eenheid in zich zou moeten hebben. Het model lijnen geeft het meeste aanleiding om het Wilhelminaplein als het ware door te laten lopen richting Harmonie en Beurs. In het model Tapijt zal onderzocht moeten worden op welke wijze deze relaties het beste tot uitdrukking kan worden gebracht
 - o In de visie voor de binnenstad van B&B is als uitgangspunt opgenomen dat de pleinen in de stad elkaar aanvullen, en een verschillend karakter zouden moeten hebben. In de pleinenreeks zou voor het Wilhelminaplein een meer eigentijdse inrichting passend zijn om zo de verschillen tussen de pleinen te benadrukken. Het model lijnen lijkt in de bestrating het meest eigentijdse vertrekpunt te zijn.
 - o De voorgestelde invulling wordt door belanghebbenden als saai en grijs ervaren. Het model Lijnen wordt door veel mensen weer als te modern en kleurrijk ervaren. Bij de uitwerking zal hierin een optimale invulling aan moeten worden gegeven.
 - o De basissfeer moet door de aanpassingen niet aangetast worden.
- Optimalisatie van de mogelijkheden voor bestaande en nieuwe evenementen binnen de eerder genoemde uitgangspunten.
- Nadere uitwerking van de inpassing van markt en kermis, waarbij ook uitloop in de omgeving tot de mogelijkheden behoort.
- Voor de inpassing van het terras aan de zuidzijde van het plein zal overleg plaatsvinden. Als basis geldt dat er een semi-permanent terras los van de gevel gecreëerd wordt en een flexibel deel tegen de gevel.

- Onderzoek naar de mogelijkheid om bushaltes in te passen op het plein, waarbij aan het uitgangspunt om een vlak plein te creëren niet te veel wordt aangetast. Ook de veiligheid van de busroute op zich is een belangrijk punt in de uitwerking. Door een vlak plein te creëren is er geen specifieke rijbaan voor de bussen waardoor het risico bestaat dat mensen niet verwachten dat er een bus kan rijden waardoor weer meer risico op aanrijdingen ontstaat. Dit zal dan ook op een andere manier ingevuld moeten worden.

5.2 Prins Hendrikstraat

Bij de ontwikkeling van de modellen is naar voren gekomen dat de Prins Hendrikstraat in haar huidige inrichting niet optimaal is. Dit heeft twee redenen.

Nu het Wilhelminaplein vlak gelegd wordt, is de natuurlijke afwatering van het hele plein gericht op de Prins Hendrikstraat. Dit is het laagste punt in de omgeving. Bij extreme buien waarbij de riolering het water niet meer kan afvoeren zal dus alle water in die richting stromen. Om te voorkomen dat de bebouwing aan de zuidzijde van het plein in die situaties vol met water komen te staan zou het water idealiter op natuurlijke wijze af moeten lopen naar de grachten (Prins Hendrikbrug). In de huidige situatie zou dat echter niet gebeuren omdat de Prins Hendrikstraat aan de zuidzijde (bij de Prins Hendrikbrug) hoger ligt dan bij het Wilhelminaplein. Er zijn dan twee mogelijkheden: grote voorzieningen treffen voor extreme waterafvoer aan de zuidzijde van het Wilhelminaplein, of de Prins Hendrikstraat dusdanig aanleggen dat het water wel op natuurlijke wijze naar de stadsgrachten (die wel lager liggen dan het Wilhelminaplein) afloopt.

Ander punt is dat de Prins Hendrikstraat binnen de stadsgracht op de route tussen de Vrouwenpoortsbrug en de Prins Hendrikbrug straks als enig weggedeelte nog niet is ingericht als verblijfsgebied. In de aanloop naar het straks mooi heringerichte Wilhelminaplein is dat onwenselijk. Zowel qua uitstraling als qua gedrag van verkeer op die route.

Wij stellen daarom voor om het plangebied voor de herinrichting van het Wilhelminaplein en omgeving uit te breiden met de Prins Hendrikstraat (tot aan de Prins Hendrikbrug).

6. Overige punten

financiën

De kostenramingen wijzen uit dat alle modellen binnen het gereserveerde budget gerealiseerd kunnen worden.

uitvoering/planning

In de vervolgfase zal zoals gezegd weer samen met de belanghebbenden gewerkt worden aan het maken van een definitief inrichtingsplan voor de gehele openbare ruimte. Dit inrichtingsplan bevat dan concrete voorstellen voor de toe te passen materialen, meubilair, verlichtingsplan, voorzieningen voor markt, kermis en evenementen etcetera. Ook is er dan een uitgebreide kostenraming beschikbaar. De raad zal dit inrichtingsplan weer ter besluitvorming voorgelegd krijgen. Dit zal dan inclusief een voorstel voor de inrichting van de Prins Hendrikstraat zijn waarbij er rekening mee wordt gehouden dat de Prins Hendrikstraat de entree vormt van de binnenstad. Onder andere zal worden onderzocht of op de brug kiosken geplaatst kunnen worden. Het streven is om de kosten hiervan te dekken uit het budget voor de herinrichting van het Wilhelminaplein en omgeving. Planning is dat dit eind dit jaar, begin volgend jaar zal zijn. Wij stellen voor om ook een vertegenwoordiging van de raad bij het proces om te komen tot een inrichtingsplan te betrekken.

De uitvoering van de inrichting van het plein sluit aan bij de bouw van de nieuwe bebouwing in het gebied. Als er geen bouwverkeer meer hoeft te passeren zal gestart worden met de uitvoering. Op basis van de huidige planning zal dit halverwege 2012 zijn.

Leeuwarden, 31 augustus 2010

Burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

drs. Ferd. J.M. Crone, burgemeester,

drs. C.H.J. Brugman, secretaris.

Nummer 18347
yh

DE RAAD VAN DE GEMEENTE LEEUWARDEN;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van
31 augustus 2010 (kenmerk 329254 dp);

BESLUIT:

1. het model Tapijt als basismodel vast te stellen voor nadere uitwerking tot een inrichtingsplan voor het Wilhelminaplein met inachtneming van de in het Adviesrapport Inrichtingsplan Wilhelminaplein genoemde vaste uitgangspunten en de genoemde nader uit te werken punten;
2. aan het ontwerp voor het inrichtingsplan Nieuw Zaailand ook de Prins Hendrikstraat toe te voegen;
3. bij het proces om te komen tot een inrichtingsplan naast de klankbordgroep en overige belanghebbenden een delegatie van de gemeenteraad te betrekken.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering
van 27 september 2010

voorzitter,

griffier.